

**ASK
ØY**



KOMMUNE

Askøy – et aldersvennlig lokalsamfunn



Innhold

1. Bakgrunn.....	2
2. Om aldersvennlige lokalsamfunn	2
3. Prosjektstyring.....	2
4. Mål.....	3
5. Fremgangsmåte og funn	3
5.1. Spørreundersøkelse gjennom Innbyggerpanelet.....	3
5.2. Seniortråkk	7
5.3. Felles verksted med Ungdommens kommunestyre og Eldrerådet	7
5.4. Faglunsj med ansatte på Helsetunet	8
6. Å utforme det aldersvennlige lokalsamfunnet på Askøy.....	9
6.1. Tilhørighet.....	9
6.2. Trygghet.....	11
6.3. Tilgjengelighet	12
7. Myrane – caseområde.....	13
7.1. Myrane – historien.....	13
7.2. Områdestruktur	15
8. Tilhørighet, trygghet og tilgjengelighet på Myrane.....	18
8.1. Felleshus og parsellhager.....	18
8.2. Treningsområde og lekeplass	19
8.3. Gjenskape Kleppstøvassdraget i trær og annen vegetasjon	20
9. Konklusjon.....	22
9.1. Hva har arbeidet bidratt til?	23

1. Bakgrunn

Områdeplan for Myrane ble ferdigstilt våren 2020. Myrane er et område nær kommunesenteret, hvor en rekke offentlige funksjoner er samlet. Her ligger blant annet Askøy videregående skole, Kleppestø ungdomsskole, kulturskolen, helsetun med en rekke tjenester og stor idrettshall. Hovedgrepet for dette planarbeidet var å knytte sammen dette området til ett, ved å legge til rette for et felles grøntområde og gangsoner i mellom de ulike funksjonene.

Et nødvendig grep i planen har også vært å redusere bilkjøring inne i selve Myrane-området ved å kanalisere bilkjøringen til en hovedparkering. Et felles grønndrag binder sammen funksjonene i området, både for helse, idrett og skole. Dette vil også være et grønndrag som binder gangveien fra Kleppestø i sør gjennom Myrane opp mot idrettsområdet Bergheim, og videre til turområdet Kolbeinsvarden.

Ved Helsetunet er det i planen satt av noen områder som har kombinert formål tjenesteyting/bolig. Dette er områder som kan egne seg som gode fremtidige aldersvennlige bomiljø.

På bakgrunn av dette valgte Askøy kommune å søke Vestland fylkeskommune om midler til prosjektet *Aldersvennlige lokalsamfunn* på Askøy, med caseområde Myrane.

2. Om aldersvennlige lokalsamfunn

At vi lever lenger og at eldre utgjør en stadig større del av befolkningen, er en positiv utvikling som gjør at vi må tenke nytt om hvordan vi bor og lever. Aldersvennlige lokalsamfunn handler om å gjøre samfunnet i stand til å møte utfordringene og mulighetene knyttet til en aldrende befolkning.

Et *aldersvennlig lokalsamfunn* kan defineres på flere måter, og man kan legge forskjellig innhold i begrepet. For vårt arbeid er det viktig at et aldersvennlig lokalsamfunn ikke kun handler om eldre sine behov for å bo lenger hjemme. Det handler også om hvordan eldre møter unge, og hvordan eldre en ressurs i samfunnet. Gode lokalsamfunn for eldre, er også gode lokalsamfunn for andre.

3. Prosjektstyring

Lina Marie Ørnehaug har ledet arbeidet. Hun er planlegger i enhet for plan og utvikling i Askøy kommune. Ørnehaug har i dette arbeidet jobbet tett sammen med Veronika Skiftesvik Natås, leder for boligsosial enhet og ansvarlig for *Leve hele livet* reform arbeidet i kommunen.

Andre fagpersoner har bistått prosjektet ved behov. I forbindelse med utarbeiding av spørreundersøkelsen var det opprettet en tverrfaglig gruppe, for å sikre god kvalitet og bred forankring. Kommunedirektørens ledergruppe har vært styringsgruppe for arbeidet.

4. Mål

Arbeidet har to hovedmål:

1. Prosjektet skal finne ut hvordan innbyggerne på Askøy ønsker å bo når de blir eldre;
 - a. Hvilke kvaliteter verdsetter de eldre?
 - b. Hvordan planlegger innbyggerne alderdommen sin?
2. Basert på innspill i arbeidet, skal prosjektet komme med forslag til hvordan Askøy kommune kan legge til rette for aldersvennlige lokalsamfunn.

Gjennom arbeidet ønsker vi å synliggjøre utfordringsbildet knyttet til utvikling av aldersvennlig lokalsamfunn, og foreslå løsninger for hvordan Askøy kommune kan jobbe videre med utfordringene for å oppnå:

- Økt fokus på hele livsløpet ved etablering av nye steder for bolig
- Attraktive senterområder, som gir nye synergier for aktivitet
- Senterområder som gir rom for at alle aldersgrupper kan etablere seg
- Sosial bærekraft, med fokus på nærmiljø for barn og eldre, en inkluderende arkitektur og lokaliseringspolitikk.
- Kompetanseheving innad i organisasjonen

5. Fremgangsmåte og funn

God kommunikasjon og dialog er avgjørende for å få til samhandling mellom innbyggerne og kommunen. For å utvikle gode aldersvennlige lokalsamfunn, må vi vite hva innbyggerne selv har av behov og ønsker for egen bosisuasjon gjennom hele livsløpet. Vi har gjennomført flere medvirkningsprosesser for å komme i kontakt med innbyggerne:

- Spørreundersøkelse gjennom *innbyggerpanelet*.
- Seniortrakk
- Felles verksted med Eldrerådet og Ungdommens kommunestyre
- Faglunsj med ansatte på helsetunet

5.1. Spørreundersøkelse gjennom Innbyggerpanelet

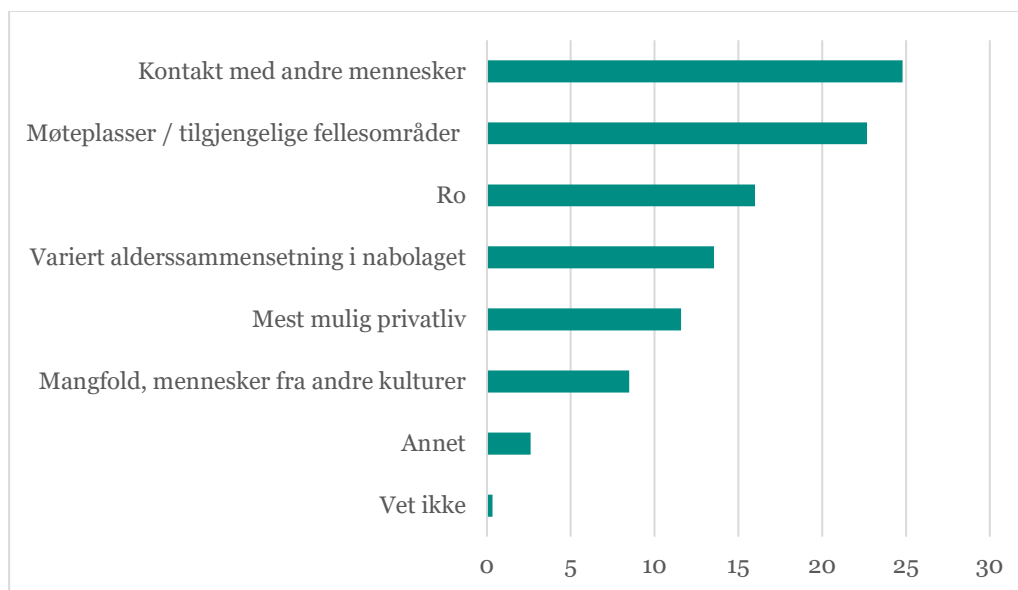
Høsten 2021 etablerte Askøy kommune et *innbyggerpanel*. Innbyggerpanelet er en samling av innbyggere som har sagt ja til å delta i utvikling av kommunale tjenester og lokalsamfunn. Panelet inviteres til å delta i undersøkelser, men det vil også være aktuelt å invitere deler av panelet til å prøve ut nye former for dialog og samskaping. Innbyggerpanelet består av kvinner og menn over 15 år, med bostedsadresse fra hele kommunen.

Gjennom innbyggerpanelet til Askøy kommune gjennomførte vi høsten 2021 en spørreundersøkelse om aldersvennlige lokalsamfunn. Undersøkelsen fikk høy svarprosent; Av de i underkant av 300 deltakerne i panelet svarte over 90 %. Respondentene er fra hele kommunen og i alle aldersgrupper, med overvekt av voksne.

Noen utvalgte funn

Et godt nabolag

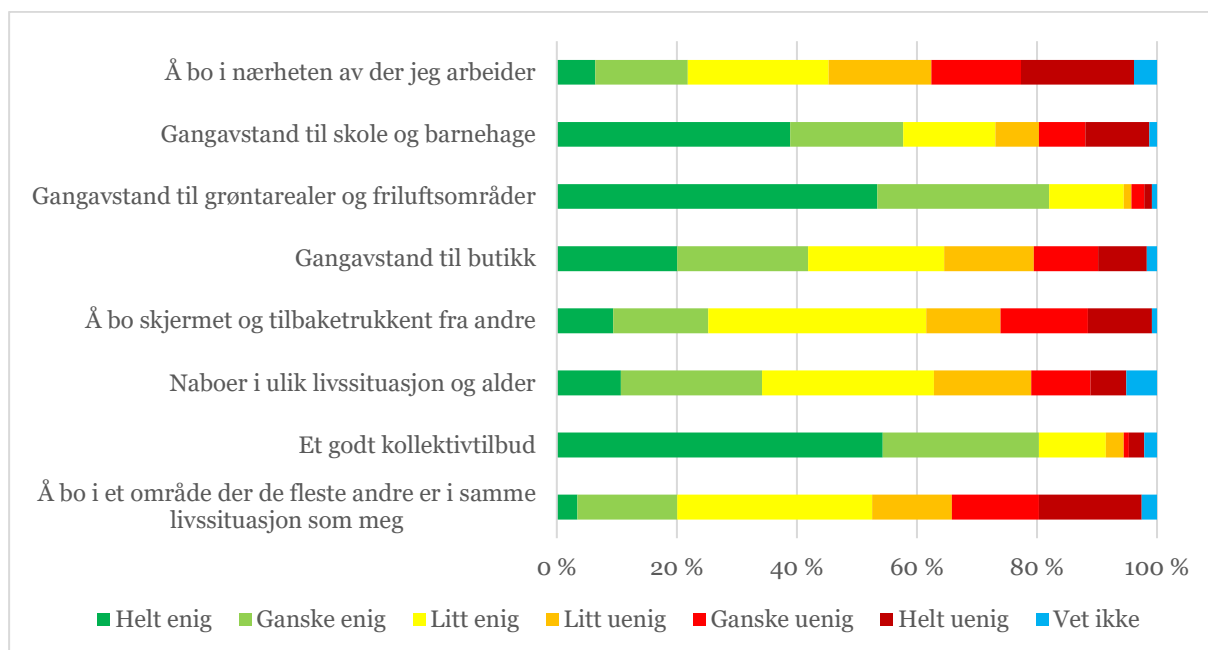
Når respondentene skal prioritere de tre tingene de mener best beskriver et godt nabolag, får *kontakt med andre mennesker* høyest treffprosent. Videre mener mange at møteplasser / tilgjengelige fellesområder har stor betydning. Færre vektlegger det å ha mest mulig privatliv og det å bo nær mennesker fra andre kulturer som viktig for et godt nabolag.



Figur 1 Et godt nabolag

Nærmiljø

Svarene viser at mange ønsker å bo nær grøntarealer og friluftsområder, ha godt kollektivtilbud og gangavstand til skole og barnehage. Det er også flere som ønsker nabolag med mennesker i ulik alder og livssituasjon. På spørsmålet om det er viktig å bo skjermet og tilbaketrukket fra andre, er svarene noe delt.



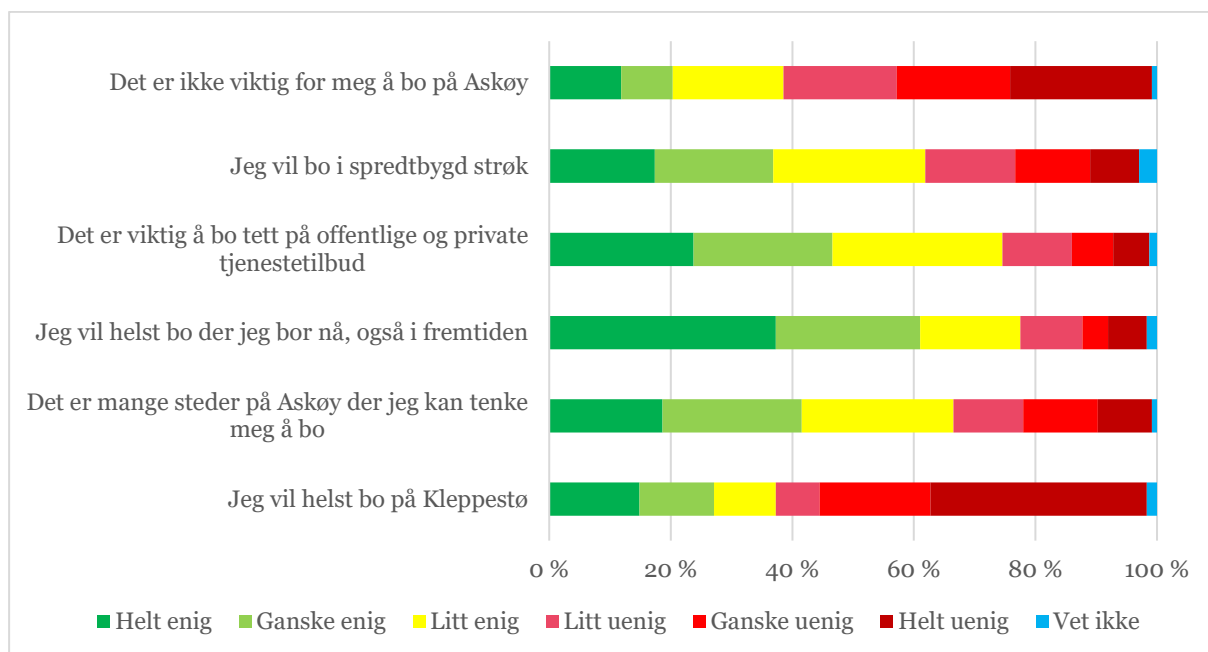
Figur 2 Nærmiljø

Fremtidig bosted

Vi spurte også respondentene om hva de så for seg i fremtiden når det gjelder bosted og boforhold. Spesielt var dette rettet mot de planene folk eventuelt hadde for sin alderdom. Litt over 40 % svarte at de hadde lagt konkrete planer for bosituasjonen sin når de blir eldre. Da vi videre spurte om hvilke planer de hadde lagt svarte likevel nesten halvparten at de «har begynt å tenke, men ikke planlagt noe konkret». Rundt en tredjedel sa at de hadde planlagt å flytte til en enklere bolig, for eksempel mindre areal, leilighet, alt på ett plan osv. Færre svarte at de ville flytte til bolig med såkalt livsløpsstandard eller at de ønsket å bygge om boligen til å ivareta disse forholdene.

Blant de nesten 60 % som sa de ikke hadde planlagt for sin alderdom var de fleste av den oppfatningen at det var «lenge til jeg blir gammel». En del svarte også at de hadde det for travelt i hverdagen til å tenke på slikt og noen ønsket å bruke ressursene sine på noe annet. Da vi videre spurte om når de eventuelt hadde tenkt å planlegge alderdommen sin, svarte flertallet at de ikke hadde tenkt så langt, mens nest flest sa de ville tenke på det når de merket at det begynte å bli utfordrende å bo slik de gjorde.

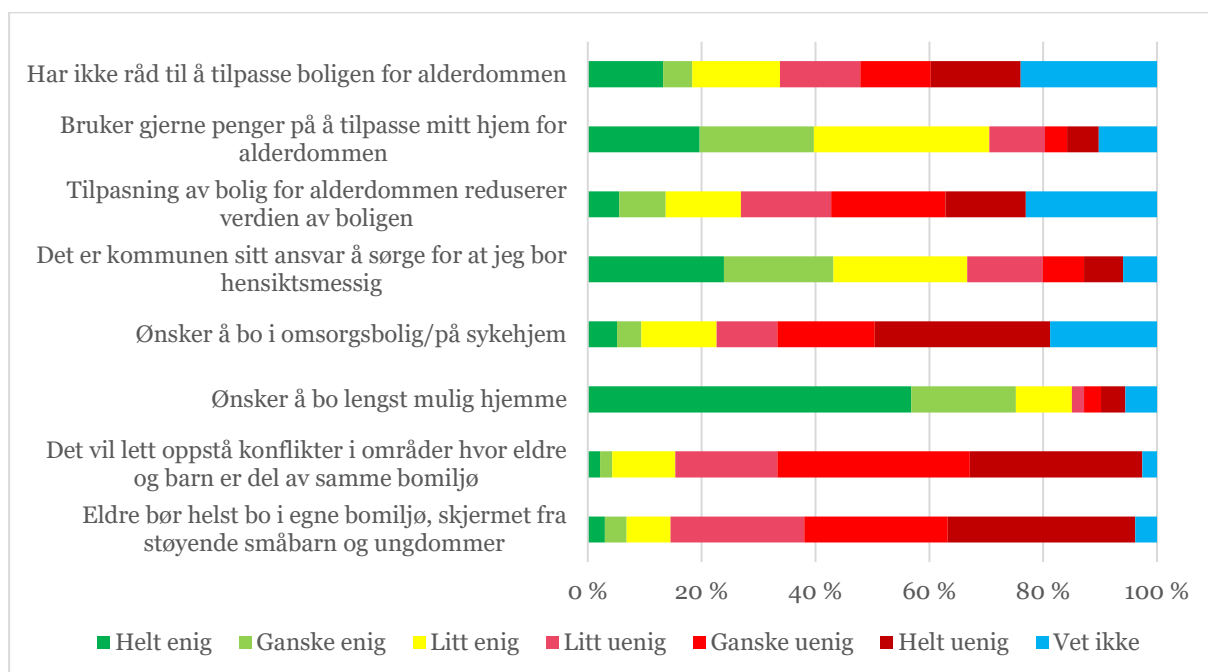
Hva som var viktig for et fremtidig bosted varierte, men primært var folk opptatt av å kunne bo tett på private og offentlige tjenestetilbud og å kunne bo der de bor i dag. Mulighet for turer i området, fysisk aktivitet og gode turmuligheter er sentralt for askøyværingene når det skal etableres nye møteplasser.



Figur 3 Fremtidig bosted

Planlegging for alderdom

For respondentene er det viktig å kunne bo hjemme lengst mulig når de blir eldre. Og mange sier også at de gjerne bruker egne midler på å tilpasse hjemmet sitt slik at dette fungerer som bolig når de blir eldre. Det er likevel også en del som sier de ikke har midler til dette eller at det er kommunen som har ansvar for dette.



Figur 4 Planlegging for alderdom

5.2. Seniortrakk

30. september 2021 inviterte Askøy kommune til seniortrakk på Myrane. Målet med turen var blant annet å se på hvordan Myrane kan utvikles til et inkluderende og trygt nærmiljø for alle aldersgrupper, på tvers av generasjoner. Samtidig var det viktig å starte dialogen med de eldre om hva som er viktig for dem når vi planlegger aldersvennlige lokalsamfunn. Hva tenker de er viktig å fokusere på? Og hvordan planlegger de fremtiden sin?

Det å møte eldre til små samtaler på seniortrakk, eller på innspillsrunden i etterkant, styrker kunnskapsnivået i kommunen om hva som er viktig. Det finnes ingen typiske eldre, og hvordan man ivaretar denne gruppen som en ressurs fremover må de selv være med å påvirke.

Innspill fra deltakerne på seniortrakket

Dialogen med deltakerne foregikk underveis i trakket. Etterpå var det mulig å stille spørsmål til kommunen i plenum. Også i lunsjen etterpå var ordet fritt. Oppsummert er dette viktige moment som kom frem fra seniortrakket:

- Stolt over å være askøyværing, når man ser hva man får til på Myrane. Dette er et prosjekt som gagnar hele kommunen.
- Det kunne vært spennende å få til noe spektakulært på Myrane. Noe man ikke finner så mange andre steder. Typisk: vind-tunellen på Voss
- Myrane er et sted med mye historie. Klarer man å knytte sammen fortid og fremtid på en god måte? Dette kan ivareta identiteten til Myrane på godt vis.
- Det er et tap for flere eldre at omsorgsboligene på Myrane ble lagt ned. Her følte de seg trygge, og var nær den hjelpen de trengte. Mange eldre gir uttrykk for at de er utrygge, og at de trenger hjelp. Omsorgsboliger her var et godt tilbud for de eldre, hvor de hadde det fint.
- Skal man tenke aldersvennlig, og hjelpe eldre der de bor er «praktisk hjemmehjelp» noe man bør tilby. Det kan være hjelp til enkle gjøremål som å handle, banktjenester, digital hjelp og andre hverdagslige ting som ikke omhandler helse.
- Eldre som har flyttet i leilighet har liten plass til hobbyvirksomhet. Dette gjelder både menn og kvinner. Vi trenger steder vi kan møtes på dagtid, uten at det skal være så organisert. Menn vil gjerne ha steder hvor de kan snekre litt, og kvinner steder de kan drive på med håndarbeid.

5.3. Felles verksted med Ungdommens kommunestyre og Eldrerådet

4. oktober 2021 ble Eldrerådet og Ungdommens kommunestyre (UKS) invitert til et felles verksted om tema Aldersvennlige lokalsamfunn. Råd for personer med funksjonsnedsettelse var også invitert, men kunne ikke møte. På verkstedet møtte 20 personer; 3 personer fra eldrerådet og 17 personer fra UKS. Tema for møtet var: Hvordan skal vi utvikle inkluderende og trygge nærmiljø for innbyggerne på Askøy, og hvordan gjøre dem aldersvennlige?

Innspill fra deltakerne på verksted med UKS og Eldrerådet

Gjennomføring av verkstedet foregikk i kommunestyresalen, og varierte mellom plenumsseanser og gruppearbeid. Arbeidet var lagt opp metodisk med parallell tenking, hvor alle skal se på de samme problemstillingene samtidig. Oppsummert er dette viktige moment som kom frem fra verkstedet:

- Både de unge og de eldre mente dagens busstilbud er for dårlig. Mange eldre kjører ikke bil, og mange av ungdommene er for unge for sertifikat, eller har ikke råd til egen bil. Busstilbudet har liten fleksibilitet. Et forslag som begge målgruppene var enige om kunne fungere, var busstilbud hvor man bestiller buss når man trenger den, i stedet for en fast rutebuss som kanskje kjører uten passasjerer deler av døgnet. Et annet forslag var avtaler med taxi, eller buss, hvor man kan bli hentet for en fast sum: «hent meg for en 50 lapp». Andre kommuner har gjort erfaringer med fleksible ordninger for både ungdommer og eldre når det kommer til skyss, og det er viktig å se til disse.
- Både ungdommene og de eldre mente at uformelle møteplasser er en mangelvare på Askøy. Møteplassene må være lette å komme seg til og gjøres tilgjengelige via gode ordninger for kollektivtransport. Da kan man også lettere treffe andre som bor på forskjellige steder på Askøy.
- På Myrane kom det forslag om å bruke ressursene i lokalsamfunnet mer aktivt. Eks. Myrane: MGP- showet på ungdomsskolen kunne ha vært fremført for beboere på Helsetunet som ligger like ved. Være kreative, og invitere inn de eldre i det vi gjør.
- Valgfag på ungdomskolen «innsats for andre»: kan involveres mer i lokalmiljøet, og dra veksler på det miljøet som er i Myrane hvor helse og utdanning er så tett på hverandre (kan også være mulig andre steder).
- Skolehage, dyrking av grønnsaker etc. som kan brukes både av skolekjøkken, kantiner og institusjoner i området – samarbeid på tvers av institusjonene på Myrane. Ref. grøntarealet.
- Viktig å tilpasse grøntområdet i Myrane apparat/lekeapparat også til de som har nedsatt funksjonsevne

«Veldig kjekt å snakke med eldre folk. Vi fikk litt ulike perspektiv på Askøy»

Representant fra UKS

5.4. Faglunsj med ansatte på Helsetunet

25. november inviterte vi tjenestene på Helsetunet til å fortelle om hvilke tanker de har for utviklingen av uteområdet på Myrane. Hvordan kan man legge til rette for at arbeidsdagen lettere kan flyttes ut? Hvordan kan pårørende ha det bedre? Og hvordan kan området knyttes tettere sammen slik at samarbeid på tvers av institusjoner blir mer naturlig? Kan beboere i området lettere bruke området dersom uteområdet har en spesiell type utforming? Og i så fall hva er viktig å tenke på når vi utformer områdene?

Inviterte på samlingen var Familiehelsetjenesten, Origo (livsmestring, psykisk helse og rus), Flyktningetjenesten, Bolig psykisk helse, Fysio- og ergoterapitjenesten og sykehjemmet. De som hadde anledning til å stille var Origo, Bolig psykisk helse og Fysio- og ergoterapitjenesten.

Innspill fra deltakerne på faglunsj med ansatte på Helsetunet

Gjennomføringen av faglunsjen gikk gjennom uformell dialog, styrt av prosessleder. Det var mulig å stille spørsmål både til prosessleder, og hverandre underveis. Det var laget et eget prosessdesign for samlingen, som ble gjennomført. Oppsummert er dette viktige moment som kom frem fra faglunsjen:

- Fast dekke for rullestol og gåstol
- Variasjon i møteplasser – gjerne med ulikt innhold
- Kort avstand mellom benker, slik at folk kan hvile på turen. Trygg på at du kan gå et stykke, fordi du vet at det er noen benker plassert underveis.
- God belysning
- Gjerne rundløype, eller gapahuk. Dette kan være aktuelt også for bruk til samtaleterapi.
- Små lunger hvor man kan sitte og være litt for seg selv
- Tilgjengelige toaletter
- Tak over uteplasser
- Ta vare på eksisterende koller, furuer og det eksisterende fuglelivet på Myrane
- Attraktivt med tilbud som apotek og kaffebar/kafe i området
- Informasjonstavle med tips over turer og aktiviteter i nærområdet
- Scene og amfi, dette kan også brukes til trappeløp/trening
- Fysio- ergoterapitjenesten mener det kan være formålstjenlig med idrettsapparater ute. Men også elementer som trapper kan brukes til trening.
- Flat mark gir mulighet til å både ta med seg apparater ut, eller også ta med seg piknikkurv for å spise lunsj med pasienter.
- Drivhus, kjøkkenhage – kan være samarbeid med valgfag på skolene/helsefag etc.
- BUA – egen avdeling på Myrane: Mulighet til å låne utstyr
- For beboere og innlagte på Helsetunet kan det være fint at det er tilrettelagt for aktivitet som de ser fra vinduet. Dette er en trivselsskapende gevinst for dem som ikke har mulighet til å komme seg ut selv.

6. Å utforme det aldersvennlige lokalsamfunnet på Askøy

Funn og planfaglige refleksjoner etter brukermedvirkningen velger vi å samle i tre hovedkategorier:

- Tilhørighet
- Trygghet
- Tilgjengelighet

6.1. Tilhørighet

Det kan være flere måter å skape tilhørighet på, og i nye boligområder må det legges til rette for at ny identitet og tilhørighet kan skapes. Menneskene som bor der bør få anledning til å samhandle og gi stedet sitt særpreg. Plassering av møteplasser vil være viktig i så måte for hvordan samhandlingen vil foregå. Er det rom for å sette seg ned ved inngangspartiet når man møtes i døren? Kan man treffes ute, og ta en felles kaffe i solen ikke langt fra sin egen

bolig? Er det lett å ta med middagstallerkenen ut? Er det lett å invitere med andre? Kan man føle seg inkludert, selv om man ikke deltar i en aktivitet? Er det lett å bli kjent?

Tilhørighet handler også om å være en del et felleskap, enten du tar aktivt del i det eller ikke. Det kan være en opplevelse i seg selv å sitte på en benk og se barn leke, se folk gå forbi med hunden sin, eller hilse på folk på vei til jobb og trening.

Eldre er en mangfoldig gruppe som bruker steder på ulikt vis. Aktivitetssoner som ikke er aldersbestemte gir bedre rom for samhandling. Eksempler på dette kan være områder for spill, som bocciabane, sjakk etc. Andre gode eksempler på lek på tvers av alder kan være vannlek, sanseapparat med lyd og balansestokker.



Figur 5: Tilhørighet handler blant annet om å få anledning til å samhandle med andre i sitt eget nærmiljø. Kilde: Unsplash

Gjennom intervjuer ble det påpekt av Fysio- og ergo helsetjenesten at flere eldre blir inaktive når de flytter til nye vedlikeholdsfrie hjem på ett plan. Man får ikke lenger fysisk aktivitet ved å gå i trapper, vedlikeholde hus og hage og sysle på med daglige gjøremål som man gjorde i og utenfor sitt tidligere hjem. Dette kan igjen føre til både inaktivitet og ensomhet. Nye steder hvor eldre også skal bo, bør derfor legge til rette for at praktiske gjøremål/aktiviteter som eldre er kjent med fra før kan gjenopptas i ny form.

En eldre dame på seniortrållet ytret fortvilelsen over at de som hadde flyttet i leilighet, ikke lenger hadde et sted å være; de manglet gode møteplasser på dagtid. Damene trengte et sted å møtes for å gjøre håndarbeid, og mennene kunne gjerne trenge en garasje. Dette var arealer og treffpunkt de ikke hadde tilgang på lenger, og var nå et savn.

Tilbakemeldingen fra flere eldre var at Myrane hadde endret seg raskt, og at identiteten til Myrane var i ferd med å forsvinne. Hvordan kan historien fortelles videre og formidles gjennom modernisering og utvikling av området? På seniortrållet fortalte flere eldre at de husket gårdsbrukene hvor hesjene stod, samt vassdraget som gikk gjennom området.

En måte å skape tilhørighet på kan være å knytte fortid og framtid sammen i utvikling av stedet. Dette kan være ved å formidle historien på en ny måte, og lage gjenkjennbare elementer fra fortiden. Eldre hus kan få ny bruk. Bildebruk og skilting kan gi liv i historien, og formidles videre til dem som bruker og skal forstå området i dag.

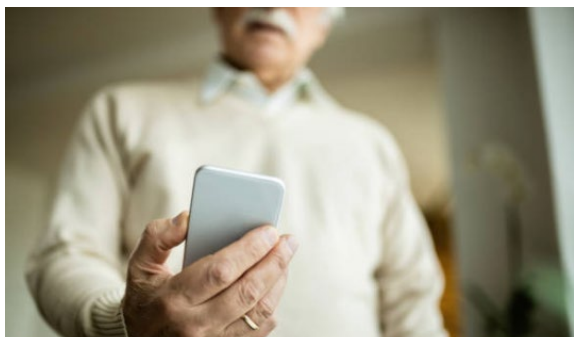
I dag er det lite variasjon i boligmassen på Askøy. En stor andel er eneboliger, og mange eldre har etablert seg i disse og bor i disse fortsatt. Ikke alle ønsker å flytte fra nærmiljøet sitt, men ønsker en enklere bolig i samme nærmiljø. Dette viser også tallene fra spørreundersøkelsen, hvor over 60% ønsker å bo på samme sted som de bor i dag. Nye boligfelt i etablerte miljø trenger uansett å skape sin egen identitet og form.

6.2. Trygghet

Troen på at man klarer seg selv er en viktig faktor for trygghet i et aldersvennlig lokalsamfunn. Dette henger sammen at omgivelsene spiller på lag, og danner gode miljø.

Hvilebenker, god belysning, offentlige toaletter og lett tilkomst er eksempler på gode omgivelser som gir lav terskel for eldre å komme seg ut å treffe andre mennesker.

For å være trygg i sitt eget nærmiljø må både fysiske og sosiokulturelle kvaliteter være på plass. Forutsigbarhet er viktig. Dersom man skal gå en tur alene, er det trygt å vite hvor benker på ruten er plassert, hvor man kan ha faste hvilepunkt og at man kommer seg hjem etter turen. Trygghet kan også utspille seg i rutiner. Dette kan være faste gjøremål, eller at personer som man er på hils med er å treffes daglig.



Figur 6: Troen på at man klarer seg selv er en viktig faktor for trygghet. Kilde: Unsplash

Det er viktig å føle seg trygg nok til å bevege seg fritt ut av hjemmet, og rundt i sitt eget nærmiljø. Det bør legges til rette for at bevegelse utenfor hjemmet også kan gjøres når det er mørkt. Fysiske barrierer og belysning er viktige element for at eldre mennesker da skal føle seg trygge.

En av seniorenne på seniortrakkert foreslo et tilbud til eldre hvor man kunne fått mer praktisk hjemmehjelp som ikke er bundet opp til helsetjenester. Dette kunne vært mer hjelp til handling, IT-hjelp, banktjenester mm. Mestring av de hverdagslige gjøremålene vil bidra til av folk bor hjemme lenger, og bidra til at eldre trives der de bor.

Flere eldre var også opptatt av å bo nær andre mennesker. Det gir en trygghetsfølelse.

6.3. Tilgjengelighet

Tilgjengelighet handler om å komme seg frem. Har man troen på at man klarer seg selv, ønsker man også å gjøre mest mulig selv. Det er også viktig for folkehelsen at daglige gjøremål blir opprettholdt når man blir eldre, og at man har mulighet til å komme seg rundt slik man selv ønsker.

Å legge til rette for at man kan delta i aktiviteter, både ved gode universelle løsninger og ved god inkluderende arkitektur er viktig. Flere har nevnt parselhager, mulighet for å dyrke spiselige vekster i nærområdet. Tilrettelegging for et slikt tilbud bør i så tilfelle skje i høyde som gjør at man lett kan komme inntil også med rullestol. Benker plassert nær aktivitetssoner, eller rundt rundløype gjør at man kan ta aktivt del i selve aktiviteten, men også oppleve andres samspill på nært hold.

Gode aldersvennlige lokalsamfunn legger til rette for at man er tett på kollektivtilbud, og lett kan komme seg til butikk og offentlige tjenester. Svar fra spørreundersøkelsen viser også at det er viktig for innbyggerne å bo nær turområder. For å kunne være aktiv i samfunnet som eldre, er man avhengig av alternative transportløsninger til privatbiler. Noen eldre ønsker ikke, eller har ikke mulighet til å kjøre bil lenger. Gåavstand til butikk og kollektivtilbud er derfor viktige premisser i alle bomiljø som etableres.



Figur 7: Inkluderende arkitektur er viktig i utvikling av aldersvennlige lokalsamfunn – Kilde: Unsplash

Mange eldre vil ha mulighet til å bruke nærmiljøet sitt hele døgnet, fordi de ikke lenger er yrkesaktive. Eldre mennesker bruker også nærmiljøet på andre tidspunkt, enn det som er vanlig for folk flest. Det skaper positiv aktivitet og samspill. For at nærmiljøet skal blir brukt, er det i tillegg til trygghet også viktig at området er tilgjengelig – altså lett å komme til og fra.

7. Myrane – caseområde

7.1. Myrane – historien

Det ligger i navnet selv, hva som har vært opphavet til området Myrane. På bildet fra tidlig 20-tallet ser man myrområdet, samt konturene fra Kleppestøvassdraget som går gjennom området. Det var jordbruksdrift på Myrane frem til en forsiktig begynte utbygging på tidlig 60-tall med flere boliger. Siden ble både starten av Helsetunet, Kleppestø ungdomsskole med idrettshall og Askøy videregående skole bygd i løpet 70 tallet. Stedet Myrane fikk en helt annen karakter, både visuelt og som bruksområde.



Figur 8: Fra Olai Schumann Olsens samling, www.marcus.uib.no

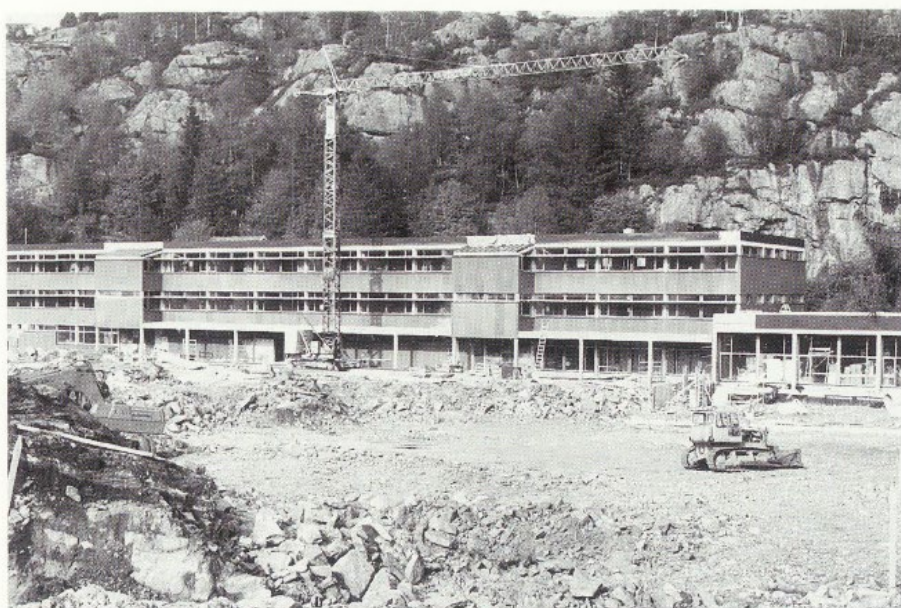
Myrane ligger tett på kommunesenteret Kleppestø, og gangaksen mot kjøpesenter og kollektivknutepunkt er en viktig ferdselsåre. Det samme gjelder forbindelsen opp mot Bergheim, som på mange måter er en forlengelse av idrettsområdet på Myrane.

Myrane er i dag et viktig knutepunkt både for helse, skole, idrett og kultur. Ved realisering av ny videregående skole, kultursal og idrettshall vil dette bli et område som blir attraktivt for mange, på tvers av generasjoner.

Utviding av flere bygg, etablering av brakkebygg og ekstra parkeringsplasser har vært del av den videre utviklingen siden den gang. Området som helhet har det derimot blitt sett lite på, og institusjonene har fått utvikle seg med hvert sitt eget areal, uten å måtte dele areal med hverandre.



Figur 9: Myrane, Flyfoto Widerøe 1961



Figur 10 -: Bygging av Askøy videregående skole på 70 tallet. Foto: Gerd Skjøndal Frosta. Askøy historie -Vår egen tid III 1940-1997 (1999)

7.2. Områdestruktur

Topografi og grønndrag

Etter hvert som Myrane har blitt bygd ut, har lite av natur og topografi blitt bevart. Området består i dag stort sett av asfalterte og grusede flater. Noen grønne elementer og koller står igjen. Eksempel på dette er kollen ved helsetunet. Det står også noen trær sporadisk igjen i området, hvor det blir fortalt om et rikt fugleliv. Fjellryggen i bakkant av Myrane, mot Solhola, er markant.



Figur 11: Ved helsetunet står det en kulle igjen. Området er ellers i hovedsak planert. (illustrasjon: Norconsult AS)



Figur 12: Myrane har en tydelig fjellrygg i bakkant (illustrasjon: Norconsult AS)

Gjenværende byggverk

Som del av utbyggingen av ny videregående skole, har flere bygg og veier blitt sanert. Strukturen i området endres. Byggene på bildet under er forutsatt fjernet i plan 362 Myrane, men er foreløpig ikke fysisk fjernet, og vil inntil videre bli stående.



Figur 13: Gjenværende bygningsmasse i Myrane

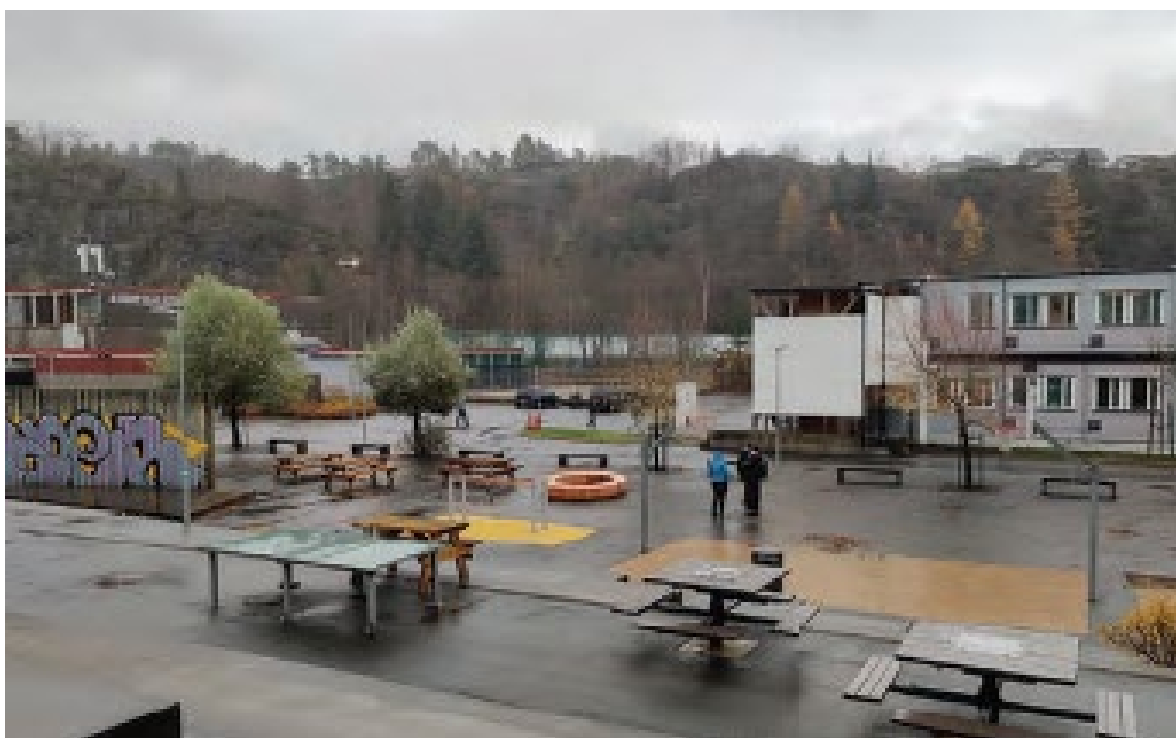
Offentlige uterom

De offentlige uterommene på Myrane spiller lite på lag med hverandre i dag. I forbindelse med utviding av Kleppestø ungdomsskole, er skoleplassen blitt fornyet og harmonerer fint med skolebygget. Den nye videregående skolen vil få et uteområde som vender mot sør. Området rundt Helsetunet har også flere gode kvaliteter, med belegningsstein ved inngangsparti og hage sør for bygget. I tillegg går det en viktig gangforbindelse gjennom Myrane som er en gjennomgangsåre fra Kleppestø i sør, til Bergheim og videre til Kolbeinsvarden.

Plan 362 Myrane danner grunnlag for å binde sammen området mer, og lage en helhetlig struktur. Etablering av idrettshall med tilhørende grøntområde kan bli en viktig faktor for å få dette til.



Figur 14: Det fremtidige grøntområde vil etableres her, og binde sammen funksjonene Myrane på en bedre måte



Figur 15: Uteområde til Klepppestø ungdomsskole

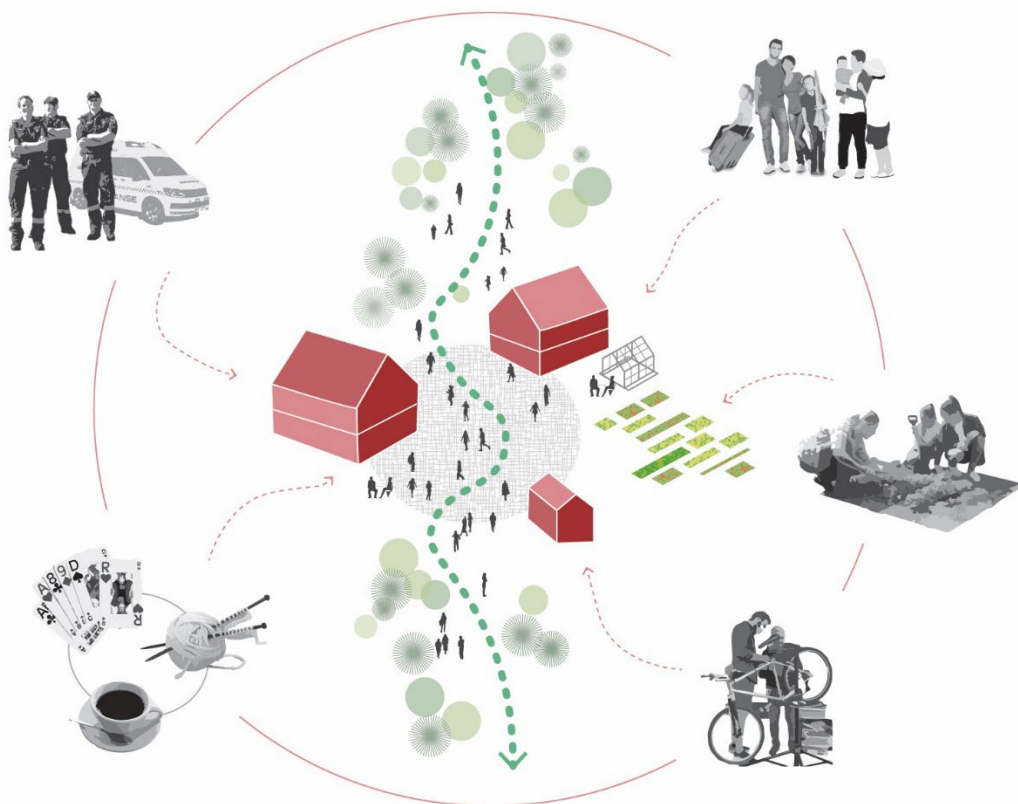
8. Tilhørighet, trygghet og tilgjengelighet på Myrane

I dette kapittelet ser vi på hvordan ulike deler av Myrane kan gjøres mer tilgjengelig, og utvikles til å bli sosiale møtepunkt for flere aldersgrupper og på tvers av generasjoner. Myrane er brukt som case-område, men eksemplene kan ha overføringsverdi til andre steder.

8.1. Fellesthus og parselhager

På Myrane står det to tomme bolighus, som er forutsatt fjernet i planen til fordel for høyere utnyttning av arealene som står der. Inntil videre er det ikke planer om å sanere husene. Husene har en sentral plassering, i tillegg til å være i god stand. Husene har et potensial for å være en møteplass på tvers av generasjon; til å være opplæringsarena, forsamlingshus, ekstra overnattingsted og mekkegarasje for både yngre og eldre. Hagen gir rom for dyrking og etablering av parselhager som både kan gi samhandling mellom skolene, helseinstitusjonene og beboere.

Illustrasjonen viser husene som hvilerom for ambulansearbeidere, strikkekafe, mekkegarasje, sted for dyrking og parselhage og ekstra gjesterom for de som har liten plass for overnattingsgjester.



Figur 16: Forslag til bruk av tomme hus på Myrane. Skisse utarbeidet av Norconsult AS.

Overføringsverdi til andre steder enn Myrane

Mange steder har gamle ubrukte bygninger, som kan få ny bruk. I de ulike medvirkningsprosessene har behov for møteplasser, både for yngre og eldre vært et tema som går igjen. Innbyggerne ønsker seg møteplasser ute under tak, og de ønsker seg uformelle møteplasser inne hvor de kan treffes og gjøre hobby- og aktivitetsarbeid. Potensialet og behovet vil være ulikt fra sted til sted.

8.2. Treningsområde og lekeplass

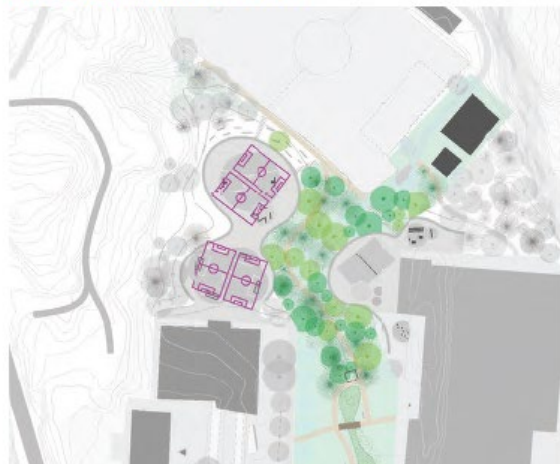
Nord for Kleppestø ungdomsskole er det i dag etablert en 7-fotballbane som har et større potensial for både ball-lek, treffpunkt og sosial møteplass. Variasjon av dagens bruk ved å endre fasong og fasiliteter, kan gjøre at området blir mer attraktivt for flere.

Det kan være mange måter å utforme en ballbane på. Illustrasjonen under viser banen i samme størrelse, men med ny utvidet utforming som inviterer også til annen type aktivitet og lek, hvor ball likevel er i fokus. En slik idrettsbane inviterer til mer lek på tvers av generasjoner.



Figur 17: Forslag til bruk av idrettsbane, som inviterer til variert form for ballek.

Fotballbane - 4 spillere
min : 12 x 20 m / max : 15 x 25 m



Fotballbane - 5 spillere
min : 20 x 30 m / max : 25 x 35 m



Fotballbane - 7 spillere
min : 30 x 45 m / max : 25 x 35 m



Fotballbane - 9 spillere
min : 45 x 60 m / max : 50 x 67 m



Figur 18: Illustrasjon som viser størrelse fotballbane vs. annet ballek areal. Illustrasjon: Norconsult AS.

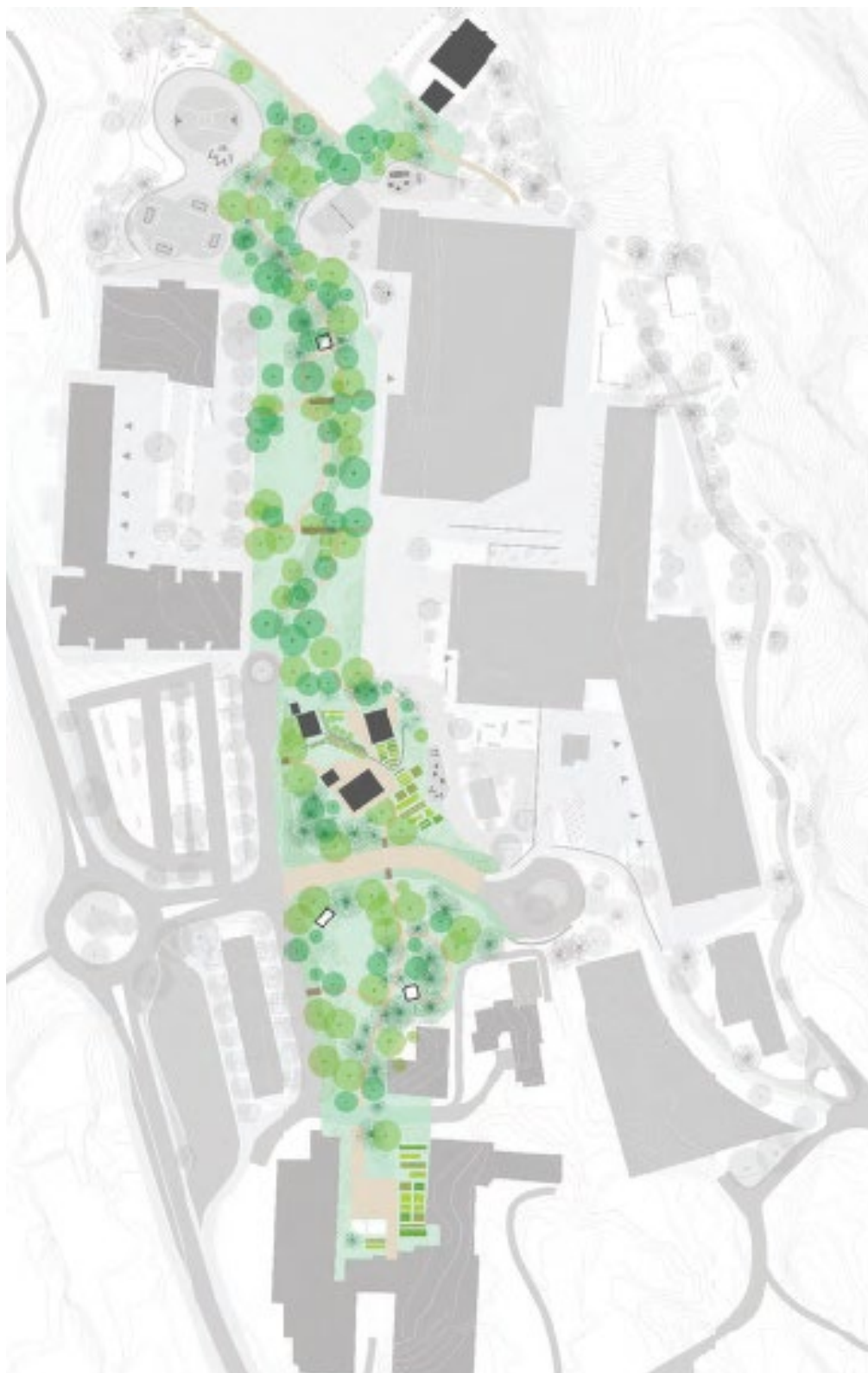
Overføringsverdi til andre steder enn Myrane

Ved etablering av nye idrettsområder, trenger ikke treningsflater for ballsport kun være standardiserte for eksempel 5- og 7- baner. Forskning viser at spesielt jenter liker lek hvor man gjemmer seg litt mer bort, danner små grupper og at de trives mindre på de store flatene. En slik utforming av treningsområdet bidrar til mer variert lek, og at man kan holde på med flere ting samtidig i et samspill.

8.3. Gjenskape Kleppestøvassdraget i trær og annen vegetasjon

Bevaring av identitet og historiefortelling fra fortiden har vært innspill som flere har gitt oss. Som ledd i historiefortellingen har man sett på hvordan man kan gjenskape Kleppestøvassdraget som del av et nytt vegetasjonsbelte i grøntområdet som skal etableres.

Dette vil gi et helt nytt miljø på Myrane og kunne fungere som bindeledd mellom skoler, helsetun, idrettshall og bomiljø.



Figur 19: Klepestøvassdraget vist som vegetasjonsbelte. Skisse fra Norconsult AS.

Overføringsverdi til andre steder enn Myrane

Alle steder har sin identitet og historie, som kan ivareta, bygges videre på, utvikles, gjenskapes og formidles. Hvordan dette best gjøres må vurderes fra sted til sted. Ofte har innbyggerne selv gode ideer om hvordan dette kan gjøres, og har sine historier om hvordan et sted har blitt brukt, med minner fra en annen tid. Dette er ofte viktig for å forstå hvordan stedet er blitt, og hvordan man best kan utvikle det videre.



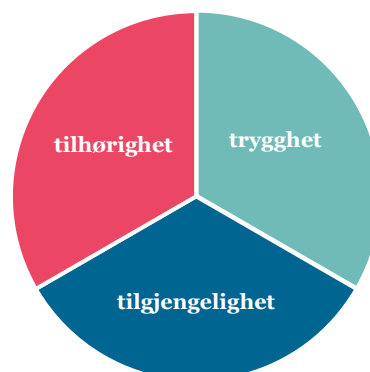
Figur 20: Fra seniortrakk i Myrane

9. Konklusjon

Et godt aldersvennlig lokalsamfunn har en blanding av flere generasjoner, og resultatene fra dette prosjektet viser også at det gjør også flere av innbyggerne på. Innspill fra medvirkningsprosessene er at innbyggerne ønsker nærmiljø som er tett på turområder, og betydningen av kollektivtransport og nærhet til butikk og offentlige tjenester synes mange er viktig.

I likhet med resten av landet, er det få som planlegger alderdommen sin. Undersøkelsen viser at de fleste ønsker å bo hjemme lengst mulig. Flere ønsker å bruke penger på alderstilrettelegging av egen bolig for å kunne bo i hjemmet sitt lenger. Over 60% ønsker også å bo på samme sted som de bor i dag, om de kan.

Funnene basert på innspill er sortert i 3 hovedkategorier: Tilhørighet, trygghet og tilgjengelighet. Alle disse kategoriene utfyller hverandre, og er nødvendige for å danne grunnlaget for et godt aldersvennlig samfunn. Opplevelsen av at omgivelsene er trygge, at man har troen på å klare seg selv, gjør det lettere å delta og være aktiv i nærmiljøet – og kjenne tilhørighet.



9.1. Hva har arbeidet bidratt til?

Medvirke utomhusplan for ny idrettshall på Myrane

I forbindelse med pågående arbeid med uteområdet til ny idrettshall på Myrane, har vi også fått være viktig bidragsyter inn i prosjektet, og komme med innspill på hvordan uteområdet kan tilrettelegges til en god plass på tvers av generasjoner.

Innspill om et vegetasjonsbelte som skal illustrere det gamle Kleppstøvassdraget er tatt med videre i utomhusplanen for idrettshallen, og dette vil fungere som en flomvei, og ha en åpen overvannshåndtering. Dette er en god og enkel måte å ivareta og formidle historien, og samtidig skape noe nytt.

Flere informanter ga innspill om rundløype som viktig del av et nærmiljø. En universell utformet rundløype vil etableres mellom flere aktivitetssoner i området, tett på funksjoner og boliger. En rundløype gir trygghet for eldre fordi man vet hvor man ender, og det gir samtidig en sosial kontroll mellom de ulike aktivitetsanleggene som etableres. Rundløypen vil ha ulike varianter og lengder, og den binder også området sammen, slik intensjonen opprinnelig var i planarbeidet.

Møteplasser på tvers av generasjoner etableres som del av utomhusplanen. Og det legges til rette for variert vegetasjon, og spiselige vekster. Det skal være lett å komme til med rullestol, og man skal oppleve at rundturene i seg selv er en opplevelse og noe man kan ta del i.

Innspillene fra deltakerne i prosjektet Aldersvennlige lokalsamfunn gjør allerede en forskjell, og er en viktig bidragsyter i å utvikle Myrane videre.

Kunnskapsgrunnlag for *Leve hele livet* arbeidet

Stortingsmelding 15 (2017-2018) Leve hele livet – en kvalitetsreform for eldre ble vedtatt i Stortinget i november 2018. Reformperioden startet 1. januar 2019 og skal vare ut 2024 - med ulike faser for planlegging, gjennomføring og evaluering. Regjeringen har lagt opp til en prosess hvor kommunestyrene senest i løpet av 2021 skal behandle og vedta hvordan reformens arbeid skal gjennomføres lokalt. Det er viktig å merke seg at kommuner som følger opp dette vil bli prioritert innenfor relevante eksisterende og eventuelle nye statlige støtteordninger.

Prosjektet aldersvennlig lokalsamfunn har gitt et kunnskapsgrunnlag for å starte arbeidet med Leve hele livet reformen lokalt på Askøy. Arbeidet fra prosjektet Aldersvennlig lokalsamfunn har vært et viktig kunnskapsgrunnlag. Det ble vedtatt handlingsplan for arbeidet våren 2022.

Parkering til park

I påvente av ny sentrumsplan ønsker Askøy kommune å gi noe tilbake til innbyggerne. Prosessen om utvikling av Kleppestø har vært lang, det er derfor viktig at innbyggerne ser at det endelig skjer noe konkret. Det er et mål for prosjektet at innbyggerne skal oppleve Kleppestø i utvikling og positivt driv mens vi planlegger, og få troen på kommunesenteret sitt igjen. For å gi eierskap til prosessen, og vite at vi treffer med det vi gjør forankrer vi ved å spørre innbyggerne hva de ønsker.

Innspill om møteplass på Kleppestø er spilt inn fra innbyggerne både til Sentrumsplanen, og i tidligere arbeid med kommuneplanen. Nå har vi også gjennom en spørreundersøkelse konkret for dette prosjektet, og gjennom en felles workshop med næringsliv og frivillige fått flere innspill for hva en midlertidig park bør inneholde. I mai i år lagde vi en pop-up park, og inviterte en ungdomsskoleklasse i nærområdet til å fortelle hvordan de kunne tenke seg å forme området.

Innspill om møteplass utendørs med benker, tilrettelagt nær kollektivknutepunkt er også nevnt i medvirkningsprosessen i dette prosjektet. I etablering av midlertidig park på Kleppestø har det derfor vært viktig å etablere et aldersvennlig sted, med plass for alle.



Figur 21: Bilde fra nyetablert midlertidig parkområde på Kleppestø. Foto: Ørnehaug.

Gjennomført	Deltakelse	Mål med arbeidet
Seniortrakk	Ca. 70 personer deltok	- Få ny kunnskap, og flere innspill - Forankre arbeidet kommunen gjør ut mot innbyggerne
WS Ungdommens kommunestyre og Eldrerådet	20 personer deltok	- Få ny kunnskap, og flere innspill - Forankre arbeidet opp mot UKS og Eldrerådet
Faglunsj på Helsetunet	6-8 personer deltok	- Få ny kunnskap, og flere innspill - Sikre tverrfaglighet i arbeidet og forankring på tvers av organisasjonen
Filmstunt sofa (3 filmer)	Intervju av innbyggere på Askøy i alle aldersgrupper	- Få innspill fra tilfeldige og ulike typer innbyggere fra Askøy - Omdømmebygging
Forankring administrativ og politisk	Diverse presentasjoner internt Presentasjon formannskapet Presentasjon Eldrerådet	- Få ny kunnskap, og flere innspill - Sikre tverrfaglighet i arbeidet og forankring på tvers i organisasjonen
Spørreundersøkelse gjennom innbyggerpanelet	250 respondenter av 300 mulige	- Få ny kunnskap, og flere innspill - Forankre arbeidet kommunen gjør ut mot innbyggerne
Konferanse	Ca. 40 påmeldt	- Fortelle om funn fra arbeidet - Kompetanseheving - Kompetanseutveksling